

כתיבה וחתומה טובה

ואין להקשות א"כ למה אומרים שוב וכתבנו בספר החיים, וכן וכתוב לחיים טובים וכו' כל עשרת ימי תשובה, דלא דמי, **דודאי כל אדם בעצמו הוא מחזיק עצמו לבינוני ולא לצדיק גמור, לפיכך מתפלל בכל עשרת ימי תשובה כל אחד על עצמו שיכתבהו השם יתברך לחיים טובים ביוה"כ**, וכן ביום כיפור עצמו מתפלל כן, אבל לומר כן לחבירו לאחר ג' שעות על היום שכבר גמרו הכתיבה למעלה, אין זה מדרך המוסר שיאמר לחבירו תכתב לשנה טובה, כי מגנהו בפניו בזה שמראה לו שאינו מחזיקו לצדיק גמור אלא לבינוני שעדיין לא נגמר דינו לחיים, לפיכך שתיקתו יפה מדבורו.

6) ראש השנה דף טז עמוד א-ב

אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה? - למה תוקעין? רחמנא אמר תקעו! - אלא: למה מריעין? - מריעין? - רחמנא אמר זכרון תרועה! אלא: למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן.

רש"י: כדי לערבב - שלא ישטין, כשישמע ישראל **מחבבין את המצוות** - מסתמין דבריו.

7) עבודה זרה דף ד עמוד ב

אמר רב יוסף: לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דיומא ביומא קמא דריש שתא ביחיד, דלמא כיון דמפקיד דינא, דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה מידחי. אי הכי, דצבור נמי! דצבור נפישא זכותיה. אי הכי, דיחיד דצפרא נמי לא! כיון דאיכא צבורא דקא מצלו לא קא מדחי. והא אמרת: שלש ראשונות הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה! איפוך. ואיבעית אימא: לעולם לא תיפוך, תורה דכתיב בה אמת, דכתיב: אמת קנה ואל תמכור - אין הקדוש ברוך הוא עושה לפנים משורת הדין, דין דלא כתיב ביה אמת - הקדוש ברוך הוא עושה לפנים משורת הדין.

רש"י: בתלת שעי קמייתא - בשעת חרון. **דצפרא נמי** - בתפלת יוצר. **צבורא מצלו** - שחרית בכל מקומות, תפלת מוספין הואיל וזמנה כל היום והיא שיחת שחרית וצהרים יש שמתפללין אותה בבקר ויש מאחרין. **והא אמרת** - ראשונות יושב ועוסק בתורה שניות דן והכא אמרת בקמייתא דן. וכו' **מוספי** - כל השנה הן שבח וסיפורי מעשה אבל מוסף ראש השנה מתוך שהוא מתפלל מלכיות זכרונות שופרות מיפקד דינא טפי ואל יפרוש אדם עצמו מן הצבור.

1) טור אורח חיים סימן תקפב

נוהגין באשכנז כל אחד מבקש לחבירו ואומר לו תכתב בשנה טובה:

2) פרישה שם (אות טו)

תכתב בשנה טובה - אפשר שהספר נקרא כן וכמ"ש מהרי"ל (הל' שופר סי' טו) שהספר נקרא מחילה וסליחה עיין שם. אי נמי משום דתכתב לשנה טובה ראשי תיבות תל"ט לשון לטיא וקללה, וכן לשנה טובה תכתב ראשי תיבות לט"ת שהוא לשון לטיא, משום הכי אפשר דכתב דנוהגין [לומר] תכתב בשנה טובה בבית, אבל בשלחן ערוך כתב רמ"א (ס"ט) דנוהגין לומר לשנה טובה:

3) רמ"א אורח חיים סימן תקפב סעיף ט

ונוהגין שכל אחד אומר לחבירו: לשנה טובה תכתב.

4) מגן אברהם שם ס"ק ח

תכתב ותחתם - וכן נכון שיחזיקו לצדיק שנחתם לאלתר לחיים. וכתב הלבוש שלא לאומרו אחר ג' שעות ראשונות שכבר נגמר הכתיבה ע"ש בס' תקצ"ו. ובס' תקפ"ד כת' דג' ראשונות הקדוש ברוך הוא יושב ודן. וצ"ע דהא אגן אמרינן ממקומו הוא יפן ברחמי, והטעם משום דקי"ל בשניות יושב ודן ומבקשים שיפן ברחמים כמ"ש הגמ"נ ה' יה"כ בשם תוס' פ"ק דע"א. ואף שהתוס' כתבו שם דנוסח התפלה כך הוא, היינו לשינוי קמא דגמ', אבל אגן קי"ל כשינוי' בתר' דלא תיפוך ע"ש. וכ"כ התרגום יונתן וירוש' בפסוק הצור תמים, וכ"כ מט"מ דבשניות יושב ודן, וא"כ יכולים לאומרו עד אחר חצות עמ"ש רס"י תקפ"ד. וכתוב שם בהגמ"נ דביה"כ אומרים ממקומו בכל התפלו' משום דהקב"ה דן כל היום כולו ע"ש ועס"י תקצ"א. ובס' י"מ ח"ב מתה"מ פ"י כתב שגם צדיקים אין נחתמים אלא ביה"כ רק שנכתבי' בר"ה ע"ש:

5) לבוש אורח חיים סימן תקצו

לאחר שגמר כל התפלה מנהגינו לחזור ולתקוע לי קולות כדי לערבב השטן, מיהו אינו מעכבות, שאם לא יעשה כן אין עיכוב בדבר שהרי כבר יצאו ידי חובתן, ואח"כ נפטרים לבתיהם לשלום, ואין צריך שוב לומר לשנה טובה תכתב, שהרי הוא אחר הכתיבה שהכתיבה היא בעת התפלה בג' שעות ראשונות, ואם הוא בינוני תלוי ועומד עד יום כיפור ואינו נכתב היום.

8 תוספות מסכת עבודה זרה דף ג עמוד ב

שניות יושב ודן - יש אומרים כי לכך תקנו בקדושת מוסף לומר ממקומו הוא יפן כי סתם מוסף בשניות בא ואז הוא יושב ודן ואנו מתפללין שיפנה מכסא דין לשבת בכסא רחמים. **ואין נראה**, דלמאי דמסקינן בסמוך (לקמן ד:): ראשונה יושב ודן לא יתכן אלא ודאי מטבע של תפלה כך הוא.

9 שולחן ערוך אורח חיים סימן תקצא סעיף ח

לא יתפלל ביחיד תפלת מוסף בראש השנה עד אחר ג' שעות היום.

10 שולחן ערוך אורח חיים סימן צח סעיף ה

אל יחשוב: ראוי הוא שיעשה הקדוש ברוך הוא בקשתו כיון שכונתי בתפילתי, כי אדרבה זה מזכיר עונותיו של אדם (שע"י) כך מפשפשין במעשיו לומר בטוח הוא (בזכותו), אלא יחשוב שיעשה הקדוש ברוך הוא בחסדו. ויאמר בלבו: מי אני, דל ונבזה, בא לבקש מאת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אם לא מרוב חסדו שהוא מתנהג בהם עם בריותיו.

11 מגן אברהם סימן תקצא ס"ק ט

וא"ת הא אמרי' סס"י צ"ח דדוקא כשאומר ראוי הוא שיעשה הקדוש ברוך הוא תפלתו מזכירין עונותיו, משמע דכשמתפלל כפשוטו אין מזכירין עונותיו, והיכי אמרי' הכא דלמא מעייני' בעובדיה? וי"ל דהתם ודאי מזכירין עונותיו והכא אינו אלא שמא:

12 משנה ברורה סימן תקצא ס"ק יד

דבשלשה שעות ראשונות הקדוש ברוך הוא דן את עולמו ושמא יעינו בדינו ביחוד ומי יצדק אבל כשהוא מתפלל בצבור הן אל כביר לא ימאס. ומה דנקט ר"ה אף דבכל יום הקדוש ברוך הוא דן עולמו בג' שעות ראשונות דשם אינו אלא לפקידה בעלמא לאותו יום אבל בר"ה הקדוש ברוך הוא דן לכל השנה ולפעמים לשנים רבות.

ודוקא תפלת מוסף שזמנו כל היום רגילים העולם לאחרו אחר ג' שעות אבל תפלת שחרית רגילין העולם להתפלל בבוקר בתוך ג' שעות ראשונות, וע"כ כשהוא מתפלל באותו הזמן תקובל תפלתו בתוך תפלת הצבור. ובמקומות שנוהגין להתפלל שחרית בהשכמה בתוך שעה ראשונה או שניה יצמצם אז להתפלל תפלתו ג"כ בתוך אותו הזמן.

13 ביאור הגר"א אורח חיים סימן תקפב סעיף ט

ונוהגין שכל אחד אומר לחבירו: **לשנה טובה תכתב** - כי מש"ש שלשה ספרים כו' היינו לחיי עולם הבא כמ"ש תוס' שם ודלא כהר"ן שכת' לעה"ז וצדיקים ורשעים בדין דהא אמרינן ואדם נידון בר"ה וגזר דין כו' (שלו נחתם ביום הכפורים), אלמא אין החתימה אלא ביה"כ ומתני' בכל אדם מיירי, וכן מש"ש תבואה שאירע בה קרי כו' אדם כו'. החליט הגמ' בכל אדם אלא דחיי עה"ז שוין בכל אדם אלא דאע"פ שנכתב, אם חוזר בעשרת ימי תשובה נקרע הגזר דין ונכתב ונחתם ביה"כ לטובה, וזהו התועלת דאינו נחתם עד יה"כ, וזהו שכתוב שב בנתיים כו', וזה שמבקשין בעי"ת וכתבנו כו' ליקרע גזר דין ויכתבנו לחיים, **ולכן אין לאומרו ותחתם אלא תכתב:**

14 ראש השנה דף טז עמוד ב

אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים - תלוין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו - נכתבין לחיים, לא זכו - נכתבין למיתה.

15 תוספות שם

ונחתמין לאלתר לחיים - מדקא חשיב בינוניים משמע דצדיקים קרי למי שזכותיו מרובים ורשעים גמורים למי שעונותיו מרובים. ופעמים הצדיקים נחתמין למיתה ורשעים גמורים לחיים, דכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו (דברים ז) דאמרינן בסוף פ"ק דקדושין (דף לט: ושם) מי שזכותיו מרובין מעונותיו דומה כמי ששרף את כל התורה כולה ולא שייר ממנה אות אחת ואי עונותיו מרובין מזכותיו דומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חיסר אות אחת, **וכל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר לחיי העולם הבא.**